

Přesně před sto lety se dostali českoslovenští legionáři v ruském Čeljabinsku do ostrého střetu s vládnoucími bolševiky, což radikálně změnilo bojové poměry na transsibiřské magistrále. U této příležitosti LN ve spolupráci s Vojenským historickým ústavem Praha připravily šestidílný historický seriál připomínající anabázi tehdejších hrdinů první světové války, kteří výrazně přispěli ke vzniku nového československého státu. Druhý díl si všímá právě onoho **klíčového okamžiku**, který legionáře opět vrhnul do války.

TOMÁŠ JAKL

Československý sbor se v březnu 1918 zavázal k neutralitě ve vnitropolitických záležitostech Ruska. Jeho transporty odevzdávaly v Penze své zbraně, kromě těch, které sloužily nutné ostraze. Poté pokračovaly po transsibiřské magistrále dále na východ. V Penze se také formoval československý pluk Rudé armády.

Na konci dubna 1918 se přeprava čs. vlaků na nátlak Německa prakticky zastavila. Na železnici dostaly přednost transporty německých a rakousko-uherských zajatců, repatriovaných z ruských zajateckých táborů. Nečinnost v železničních stanicích, kterými projížděly v opačném směru posily na západní frontu, československé vojáků radikalizovala. K nejzávažnějšímu incidentu došlo 14. 5. v Čeljabinsku, kde rakousko-uherský voják hodil po Čechoslovácích z vlaku kus litiny, který těžce zranil vojáka 6. pluku. Čechoslováci viníka našli a ubili. Místní sověť zatkl československé svědky incidentu, a proto 3. a 6. pluk obsadily 17. 5. Čeljabinsk a vězně osvobodily. Konflikt se sovětskou vládou se ještě podařilo smírně urovnat, ale poté, co 21. 5. legie zachytila telegram lidového komisaře obrany Trockého, který nařizoval zrušit čs. jednotky a buď je převést do Rudé armády, anebo z nich vytvořit pracovní oddíly, rozhodl prozatímní výkonný výbor čs. vojska o odjezdu do Vladivostoku bez ohledu na příkazy Leninovy vlády. Trockij reagoval 25. 5. telegramem, kterým nařizoval místním sovětům zastřelit každého Čechoslováka, který bude přistižen se zbraní v ruce. Ještě též den přepadl místní sověť čs. vlaky u Marjanovky poblíž Omsku.

2. O holé životy: své vlaky bránili beze zbraní

Bolševický obrněný automobil ukořistěný v boji u Lipjag, 4. června 1918

FOTO VÚA-VHA

Obrněný vlak anarchisty Polupanova (snímek nahoře), jehož vozy doplnily obrněný vlak Orlík. Kořist 1. a 4. čs. pluku v Simbirsku 22. 7. 1918. FOTO VÚA-VHA

Velitel 3. roty Úderného praporu, kapitán Žák (na snímku vlevo), raněný při postupu na Jekatěrinburg 23. 7. 1918, nad svými důstojníky. FOTO VÚA-VHA

Československý sbor byl v okamžiku přepadení roztažen po celé délce Transsibiřské magistrály, roztržený do šesti navzájem izolovaných skupin: Penzenské, Čeljabinské, Novonikolajevské, Mariinské, Nižněudinské a Vladivostocké. Vojáci jednotlivých skupin se většinou prakticky s holými rukama ubránili pokusům bolševiků o obsazení svých vlaků, obsadili železniční stanice, ve kterých stály, ozbrojili se v dobytých skladech a začali se probíjet ke spojení s ostatními skupinami.

Vřelé uvítání v Samaře

Nejobtížnější situací měla Penzenská skupina, ve které byly všechny čs. vlaky západně od Volhy. Její jednotky však byly naštěstí ještě ozbrojeny. Skupina došla 29. 5. Penzu a rozprášíla místní sovětskou posádku včetně asi dvousetčlenného čs. komunistického pluku. Životně důležitý Alexandrovský most přes

Volhu, východně od Syzraně, dobyla 31. 5. Poté vyklidila Penzu, 4. 6. rozprášíla velké bolševické síly u Lipjag před Samarou, 5. 6. u Bezenčuku její zadní voj odrazil trestnou výpravu z Moskvy a 8. 6. dobyla Samaru, kde místní obyvatelstvo připravilo Čechoslovákům nadšené uvítání. Ve městě vznikla ruská demokratická vláda, složená z poslanců bolševiky rozehnaného ústavodárného shromáždění a začala se formovat ruská protibolševická Lidová armáda.

Čechoslováci zde získali bezpečnou základnu, ze západu chráněnou řekou Volhou, ze které se mohli probíjet dále na východ, ke spojení s Čeljabinskou skupinou.

Novonikolajevská skupina se již 1. 6. spojila se skupinou Mariinskou a společně vytvořily Sibiřskou skupinu. Čeljabinská skupina dobyla spolu s Kozáky 7. 6. Omsk a ve stanici Tatarskaja navázala 9. 6. kontakt se Sibiřskou skupinou. Ten-

to den se pro potřeby účelnějšího velení Čeljabinská skupina rozdělila na skupinu Západní a Severozápadní a dosavadní Sibiřská skupina byla přezvána na Východní skupinu. Východní skupina uvolnila 20. 6. z bolševického obklíčení skupinu Nižněudinskou, jejíž jednotky absorbovala, a 26. 6. zahájila postup na Irkutsk, hlavní město východní Sibíře, který dobyla 11. 7. 1918.

Západní skupina dosáhla 6. 7. ve stanici Minjar dotyk s vojáků Penzenské skupiny, jež jim postupovala vstříc od Volhy, a Severozápadní skupina dobyla 25. 7. Jekatěrinburg. Československé jednotky ve Vladivostoku dlouho nevěděly o dramatickém vývoji na Volze a na Sibiři. Vladivostocká skupina až 29. 6. obsadila město a začala se probíjet na západ. Obsadila 5. 7. Nikolok Ussurijský, kde navázala dotyk s ruskými protibolševickými jednotkami, ovládajícími železnici napříč Mandžuskem.

OSOBNOSTI LEGIÍ

Plánoval útok u Zborova, velel obraně Bachmače

Jeden z prvních československých důstojníků v Rusku.

Stanislav Čeček se narodil 13. listopadu 1886 v Líšně u Benešova. Začal studovat reálné gymnázium v Táboře, odkud přešel na Obchodní akademii. Od roku 1911 působil v moskevské filiálce firmy Laurin a Klement.

V srpnu 1914 vstoupil do České družiny. V říjnu 1914 byl jako jeden z prvních čs. dobrovolníků jmenován důstojníkem. Vyznamenal se v rozvědkách na frontě, jako první čs. dobrovolník obdržel Řád sv. Jiří.

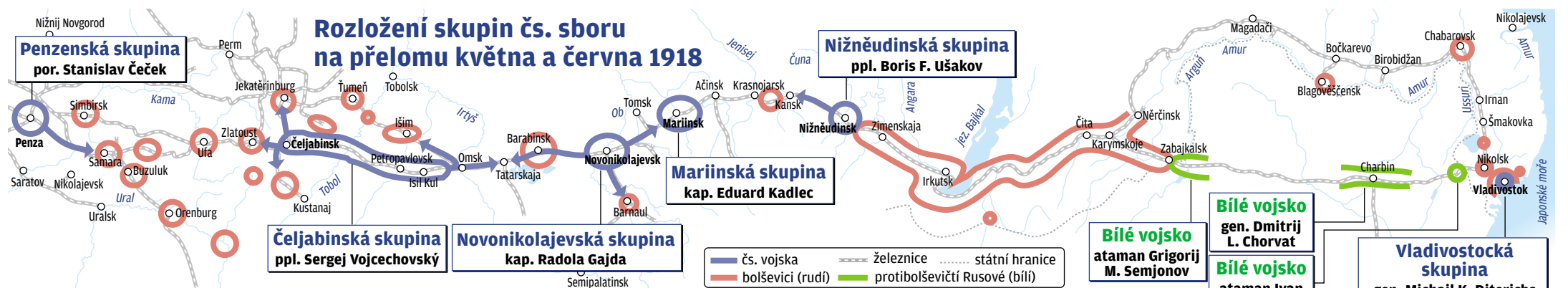
Velel nejprve četě v 1. rotě. V červenci 1915 jako první čs. důstojník převzal velení roty, nejprve 5. roty, od ledna 1916 pak 1. roty. V červnu 1917 se stal velitelem 1. praporu 1. čs. střeleckého pluku. Vypracoval plán útoku Československé brigády u Zborova, jehož provedení se osobně zúčastnil. Velel obraně u Bachmače a od dubna 1918 4. čs. střeleckému pluku. Po zahájení bojů proti bolševikům se stal velitelem Penzenské skupiny, poté 1. čs. divize a nakonec, již jako plukovník, velitelem celé Povolžské fronty.

Od září 1918 byl povýšen na generál-majora a stal se velitelem čs. jednotek Dálného východu. V letech 1919 a 1920 řídil evakuaci Čs. vojska na Rusi do Vladivostoku. Do vlasti se vrátil v říjnu 1920. V ČSR působil ve vysokých funkcích v armádě a Vojenské kanceláři prezidenta republiky. Následkem válečných útrap však trpěl zdravotními problémy. Zemřel 29. 5. 1930 v Českých Budějovicích. jak

SERIÁL LN NA CESTĚ S LEGIONÁŘI

po 28. 5.	1. Za vlast a národ
úť 29. 5.	2. O holé životy
st 30. 5.	3. Na pomoc Rusku!
čt 31. 5.	4. Triumf a tragédie
pá 1. 6.	5. Ve strážní službě
so 2. 6.	6. Cesta domů

Ve spolupráci s VHÚ Praha

Hlavní události od května do července 1918

- 17. května 1918** Čeljabinský incident
- 20. května** Předporady sjezdu čs. vojska v Rusku v Čeljabinsku, vznik Prozatímního výkonného výboru
- 25. května** Trockého telegram rušící smlouvu z 26. března, počátek boje Leninovy vlády proti Čs. sboru
- 29. května** Čs. Penzenská skupina dobyla Penzu
- 4. června** Čs. Penzenská skupina zvítězila v bitvě u Lipjag
- 7. června** Čs. Čeljabinská skupina dobyla spolu s Kozáky Omsk
- 8. června** Čs. Penzenská skupina dobyla Samaru
- 29. června** Čs. Vladivostocká skupina ovládla Vladivostok
- 6. července** Čs. Penzenská skupina se ve stanici Miňar spojila s čs. Západní skupinou
- 6. července** Německý vyslanec Mirbach-Harff podlehl v Moskvě atentátu opozice
- 11. července** Čs. Východní skupina dobyla Irkutsk
- 17. července** Bolševici v Jekatěrinburgu vyražili carskou rodinu
- 22. července** Čs. Penzenská skupina dobyla spolu s ruskou Lidovou armádou Simbirsk
- 25. července** Čs. Severozápadní skupina dobyla Jekatěrinburg

Pochod Irkutskem

